

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exemplorum Libri Tres

Liber Secundus, Siue Exempla, In Septem Capitalium Vitiarum
Detestationem, Per Quadragesimam, Anno M. DC. XLVI. narrata

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1650

§. 9. Ira mala venialis vel mortalis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48186](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48186)

terit. Furori hoc ascribitur? Idem ira facit, quid non rodit? quem non mordet, cuius nomen non lacerat? quos non vel voto, vel ferro occidit? Atque id ut faciat, carbones & prunas irascendiq; materiam sibi ipsi ministrat. Habetque hic affectus sua incrementa. Quædam ira subito motu oritur, & citò iterum subsidit, multaque sæpe facit repentino impetu, quæ omitteret meditata. Non rarò enim habet *sanctiam* adiunctam, quæ est severitas excedens, etiam id crudeliter efficere gestiens, quod iure fieri posse videtur. Est enim cupiditas ad immanitatem prorumpens. Alia est ira durans, quæ *inimicitia* dicitur, & ut grauius feriat, ulciscendi tempus obseruat; quæ & *discordia* potest vocari, quam Cicero *iram acerbiorem, intimo odio & corde conceptam* appellat. Hæc quò diutius retinetur, eo magis crescit, sicut fœtus in vtero. Denique *feritas* est atrocissimæ cupiditatis rabies, vis in animo adedò accensa, & tam menti, quàm corpori imperitans, ut omnem prorsus rationis motum extinguat, feris & bestiis simillima; quæ omnes inuadit, innocentes æquè ac nocentes; nullo discrimine, *Tros Rutulusue fuit*: Hæc genera, atque hos iræ fœtus non ignorans Philosophus dixit: *Iracundi quidem celeriter commouentur, & in quos non decet, & quibus de causis, & vehementius, quam sat sit: sed facile ac citò etiam eorum ira desistit, quod in ijs est optimum. Acerbi agrè placantur, diuq; irati sunt: nam iram retinent: animum autem si semel expleuerint, tum modus apponitur. Ultio enim modum finemq; iræ adhibet, pro dolore voluptatem exhibens. In-fensos homines appellamus eos, qui quibus de causis minùs rectum est, irascuntur: & vehementius, & diutius, quàm ratio postulare videatur: eos etiam, qui non redeunt in gratiam, nisi ultio, vel animaduersio sit confecta. Et alio loco: Iraparere quidem illa videtur, quodammodo rationi: sed non attentè eam audit; ritu canum, qui priusquam considerarint: sitne is amicus, qui pulsauit, allatrant. Sic ira feruore ac repentino nature motu incitata, audit illa quidem rationem: sed prescriptione non intellecta, ad supplicium se ultionemq; conuertit. Adedò*

furor iraq; mentem

Præcipitant.

Potens est morbi huius remedium, cognitio illius. Quare sapienter fertur Plato auditores suos admonuisse, ut irati se in speculo contemplarentur. Nam dicebat, cum faciem suam furibundam,

Aristot. lib. 4.
Ethic. c. 5.

Idem lib. 7.
Ethic. c. 6.

Virgil. lib. 2.
Æneid.

IX.
IRA MALA
VENIALIS, VES
MORTALIS.

S

nam,

dam, per omnia, phrenetico similem viderent, eo dedecore terri-
 tos, imposterum ab ira sibi facilem temperaturos. Est autem ira vi-
 tiosa, *immoderata cupiditas puniendi eius, à quo se quis laesum arbitra-*
 Ephes. 4. *tur* De hac ait S. Paulus: *omnis indignatio, & ira tollatur à vobis;*
 S. Thom. 2. 2. *illa scilicet omnis, quæ rationis excedit modum, ut S. Thomas mo-*
 q. 158. art. 2. *net. Cùm enim ira sit passio, passio autem appetitus sensitivi, ut*
 supra dictum est, eousque sit bona, quousque regitur à ratione,
 mala ibi esse incipit, ubi velut torrens extra alveum effusus, ordinem
 rationis excedit. Vnde, si quis vindictam à recta ratione dictatam
 meditetur, vocatur ira eius, *ira per zelum*, estque laudabilis ille ap-
 petitus. Sin autem vindicta, contra regulam normamque ratio-
 nis, coquatur, ut vel puniatur is, qui non meruit; vel plus acerbi-
 usque puniatur, quàm meruerit; vel etiam non legitimo ordine,
 aut non legitimo fine, qui est conservatio iustitiæ, & culpæ corre-
 ctio; tunc appetitus iræ est malus ac vitiosus, nominarique solet
 S. Thom. ib. *ira per vitium*; estque peccatum saltem veniale, si rationem præve-
 art. 3. *niat, atque nimia passione erumpat, aut in modico vindictam ex-*
 petat, aut ad effectum grauem non perducatur. Etsi enim ira, quia &
 charitati, & iustitiæ est contraria, ex genere suo, sit peccatum mor-
 tale; potest tamen talis appetitus, ob imperfectionem actus, esse
 tantùm peccatum veniale. Quæ imperfectio actus vel oritur ex
 parte appetentis, in quo motus iræ iudicium rationis præuenit; vel
 ex parte appetibilis, quando scilicet aliquis, modicè duntaxat, &
 in re nullius momenti, quæ quasi nihili esse putatur, se se vult vin-
 dicare; quæ res ipsa si alteri inferretur, tamen mortaliter non pec-
 caretur. Grauis & mortalis ira esset, si quis demissis, ut aiunt, au-
 riculis, & deliberatè notabilem vellet vindictam, immerito, vel
 maiorem, quàm meruisset, vel propria auctoritate, vel contra ju-
 ris ordinem, vel præcipuè, non amore iustitiæ, sed ut proximo ma-
 le sit, ex odio & malevolentia, parare. Hæc sunt, quæ iram effi-
 ciunt inordinatam, & frænum exigunt. *Esto, sit natura irasci*, ait
 S. Ambros. *aut plerumque causa: hominis est tamen temperare ira-*
 ep. 1. 10. ep. 82. *cundiam, non leonino raptari furore, non assuescere clamori, non serere,*
nec acerbare familiare iurgium; nec in fermento iacere, & stoma-
chari,

Aiebat porro Democritus, *iram, quemadmodum canes, cacas*
criminationes parere. Quod verum est; satis non est. Nascuntur,
 enim ex illa plures filia, omnes vtiq; vt S. Gregorius monuit,
 detestanda: *rixæ, tumor mentis, contumelia, clamor, indignatio, blas-*
phemia. Iratus siquidem, vt scloppus, igne admoto, illico in sonū
 erumpit, & in rixas, & in clamores, & in indignationes, & in ipsum
 Deum blasphemandum. Quin & mente intumescit, quia lædi, pu-
 tat esse contemni. Hæ sunt filia iræ. Nec sufficiunt istæ. Quippe
 ira intus in animo, tanquam Æthnæa quædam excitat incendia;
 quæ prorumpunt in omnia animi vitia, & corporis membra; in-
 flammæ oculorum; in ruborem vultus; in linguæ titubationem &
 præcipitantiam; in celeritatem pedum, in pruritus manuum,
 in pugnos & pugnas, in cædes, homicidia, parricidia, proditioes;
 denique multi, vindictæ causa, Orco se atque Diris deuouerunt.
Nihil iracundo homine insuauius, ait S. Chrysofomus, *nihil grauius,*
nihil infestius, turpius nihil, fera potius, quàm iracundo homini cohabi-
tandum est. Fit quippe & iracundus quodammodo bestia, & fera
 feroxque bestia. Dum enim ex illata iniuria, vel iniuriæ opinione,
 appetitus, ad vindictam repellendam, cum impetu, incitatur, ac-
 cenditur, per eam vehementiam, sanguis & spiritus, circa cor, ac-
 cedente etiam fellis euaporatione. Hinc cor palpitatur, tremit cor-
 pus, titubat lingua, ignescit facies, obscurantur oculi, vt noti
 non rectè noscantur. Nec de corpore duntaxat intelligendum est
 illud: *conturbatus est a furore oculus meus:* sed multò magis etiam
 de mente; ira enim rationem, sicut somnus, aut ebrietas impedit,
 ligat, turbat. Hinc, irati lippiunt; hinc, vt defoculi, caligant;
 hinc cæcantur. Hinc, ratione euersa, in insani modum Aiæcis ar-
 mati & hominibus, & pecoribus infesti loris cædunt, & tota lani-
 ant armenta; & dum porcos verberant, putant, se in Græcos inci-
 disse. Hinc in ipsos filios, vt Athamas aut Agaue, tanquam in ho-
 stes, irruunt. Hinc in furorem rapti

Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus,

Et solem geminum & duplices se ostendere Thebas.

Hinc si vel digitulo tangantur, belluæ in morem, sauiunt, & in
 omne crimen ruunt. Denique *ianua vitiorum omnium iracundia est,*
 ait S. Hieronymus, *qua clausa, virtutibus intrinsecus dabitur quies:*

S 2

aperta

X.

IRAE EFFE-
 CRVS.
 Maxim. ferm.
 de Ira.
 S. Gregor. lib.
 31. Mor. c. 31.
 seqq.

S. Chrysof.
 hom. 29. ad
 pop. Antiochæ

S. Damascen.
 lib 2. c. 26. de
 fide orthod.

Psal. 30. 10.

S. Greg. lib. 5.
 Mor. c. 31.

Virgil. lib. 4.
 Æneid.

S. Hieron. in
 Prou. 13. c. 29.

dam, per omnia, phrenetico similem viderent, eo dedecore terri-
 tos, imposterum ab ira sibi facilem temperaturos. Est autem ira vi-
 tiosa, *immoderata cupiditas puniendi eius, à quo se quis laesum arbitra-*
 tur De hac ait S. Paulus: *omnis indignatio, & ira tollatur à vobis;*
 illa scilicet *omnis*, quæ rationis excedit modum, ut S. Thomas mo-
 net. Cum enim ira sit passio, passio autem appetitus sensitivi, ut
 supra dictum est, eousque sit bona, quousque regitur à ratione,
 mala ibi esse incipit, ubi velut torrens extra alveum effusus, ordinem
 rationis excedit. Unde, si quis vindictam à recta ratione dictatam
 meditetur, vocatur ira eius, *ira per Zelum*, estque laudabilis ille ap-
 petitus. Sin autem vindicta, contra regulam normamque ratio-
 nis, coquatur, ut vel puniatur is, qui non meruit; vel plus acerbi-
 usque puniatur, quam meruerit; vel etiam non legitimo ordine,
 aut non legitimo fine, qui est conservatio iustitiæ, & culpæ corre-
 ctio; tunc appetitus iræ est malus ac vitiosus, nominarique solet
ira per vitium; estque peccatum saltem veniale, si rationem præve-
 niat, atque nimia passione erumpat, aut in modico vindictam ex-
 petat, aut ad effectum gravem non perducatur. Etsi enim ira, quia &
 charitati, & iustitiæ est contraria, ex genere suo, sit peccatum mor-
 tale; potest tamen talis appetitus, ob imperfectionem actus, esse
 tantum peccatum veniale. Quæ imperfectio actus vel oritur ex
 parte appetentis, in quo motus iræ iudicium rationis prævenit; vel
 ex parte appetibilis, quando scilicet aliquis, modicè duntaxat, &
 in re nullius momenti, quæ quasi nihili esse putatur, se se vult vin-
 dicare; quæ res ipsa si alteri inferretur, tamen mortaliter non pec-
 caretur. Grauis & mortalis ira esset, si quis demissis, ut aiunt, au-
 riculis, & deliberatè notabilem vellet vindictam, immerito, vel
 maiorem, quam meruisset, vel propria auctoritate, vel contra ju-
 ris ordinem, vel præcipuè, non amore iustitiæ, sed ut proximo ma-
 le sit, ex odio & malevolentia, parare. Hæc sunt, quæ iram effi-
 ciunt inordinatam, & frænum exigunt. *Esto, sit natura irasci*, ait
 S. Ambrosius, *aut plerumque causa: hominis est tamen temperare ira-*
cundiam, non leonino raptari furore, non assuescere clamori, non serere,
nec acerbare familiare iurgium; nec in fermento iacere, & stoma-
chari,